

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه خواهران

مرکزمدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت زینب (س)

عنوان

پیامد های نگاه حرام

استاد راهنما

سرکار خانم نظیر

پژوهشگر

فاطمه خنداخند، سمیه

افتخاری، حمیده خلیلی، زهرا

رعیتی

پاییز ۱۳۹۳

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه خواهران

مرکزمدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت زینب (س)

عنوان

پیامد های نگاه حرام

استاد راهنما

سرکار خانم نظیر

پژوهشگر

سمیه افتخاری

پاییز ۱۳۹۳

چکیده

دین اسلام برنامه صحیح تربیتی خود را بر اساس احیای تمایلات کریمانه انسانی ، و تعدیل غرایز و خواهشهای نفسانی پایه ریزی کرده ، و از دنباله روی شیطان به شدت بر حذر داشته است. نگاه به عنوان عاملی برای درک مفاهیم و چشم نیز به عنوان دریچه ای که می‌تواند اطلاعات را پردازش کند دنیایی خاص به خود دارد که حقیقتاً از مناظر مختلف می‌توان به آن نگریست. در این تحقیق ، پیرامون نگاه حرام و بررسی پیامدها و آثاری که فرد با نگاه ناخواسته اول خود دچار تاثیرپذیری ازطرف مقابل شده و با ادامه آن گرفتار بعضی از مسائل قبیحی از قبیل: شهوت ، زنا، خود ارزیابی و ... می شود، را از منظر قرآن، روایات و ... بحث شده است. ضرورت بحث نگاه برای مسلمانان و درون دینی بودن مسئله نگاه و هم پوشی داشتن نگاه در تقابل بین فرد و اجتماع نیز از بحث های مهم در این مقاله می‌باشد.

منظور از نگاه ، همان دیدن و نگریستن ،ملاحظه کردن است و حرام آن امریست که به جا آوردنش گناه است و ناروا ، آنچه دیدنش درشرع اسلام منع شده است .

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	بخش اول
۲	کلیات تحقیق
۳	۱-۱ طرح تحقیق
۳	• تعریف و تبیین موضوع
۳	• اهمیت و ضرورت مسئله تحقیق
۳	• اهداف و فوائد تحقیق
۴	• پیشینه تحقیق
۶	• سوالات تحقیق
۶	• فرضیه تحقیق
۷	• روش تحقیق
۷	• واژگان کلیدی تحقیق
۷	• ساختار تحقیق
۷	• محدودیت ها و مشکلات تحقیق
۸	۲-۱ : مفهوم شناسی
۸	۳-۱ : انواع نگاه حرام
۸	۴-۱ : حکم نگاه حرام از دیدگاه اسلام
۱۰	بخش دوم
۱۰	بطلان های دینی نگاه حرام
۱۱	۱-۲ : حسرت و اندوه طولانی
۱۲	۲-۲ : سردی خانواده
۱۳	۳-۲ : اضطراب و کاهش آرامش روانی
۱۴	۴-۲ : بهار شدن عقل
۱۵	۵-۲ : فحشا و فساد جنسی
۱۷	۶-۲ : ترک ازدواج و تنوع طلبی
۱۸	بخش سوم
۱۸	بررسی آیات و روایات نقل شده در باب
۱۸	نگاه حرام
۲۳	نتیجه گیری

هر دو چشم او را از آتش مگر آنکه توبه نماید و برگردد.»^۱

«حضرت امیر المؤمنین علیه السلام می فرماید: من اطلق لحظه اکثر اسفه: هر که یله و رها نمود چشم خود را، بر اسف و رنج خود افزود.»^۲

«در قرب الاسناد آمده: هر که نظر به زنی نماید، پس بردارد نظر خود را و به آسمان نگاه کند یا بپوشاند چشم خود را، برنگردد چشم او مگر آنکه تزویج فرماید او را»^۳

«پیش از این هم گفته ایم که این سوره در حقیقت سوره عفت و پاکدامنی و پاکسازی از انحرافات جنسی است، و بحثهای مختلف آن از این نظر انسجام روشنی دارد، آیات مورد بحث که احکام نگاه کردن و چشم‌چرانی و حجاب را بیان می‌دارد نیز کاملاً به این امر مربوط است و نیز ارتباط این بحث با بحثهای مربوط به اتهامات ناموسی بر کسی مخفی نیست.»

نخست می‌گوید: "به مؤمنان بگو چشمهای خود را (از نگاه کردن به زنان نامحرم و آنچه نظر افکندن بر آن حرام است) فرو گیرند، و دامان خود را حفظ کنند" (قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ).

"یغضوا" از ماده "غض" (بر وزن خز) در اصل به معنی کم کردن و نقصان است و در بسیاری از موارد در کوتاه کردن صدا یا کم کردن نگاه گفته می‌شود، بنا بر این آیه نمی‌گوید مؤمنان باید چشم‌هایشان را فرو بندند، بلکه می‌گوید باید نگاه خود را کم و کوتاه کنند، و این تعبیر لطیفی است به این منظور که اگر انسان به راستی هنگامی که با زن نامحرمی روبرو می‌شود بخواهد چشم خود را به کلی ببندد ادامه راه رفتن و مانند آن برای او ممکن نیست، اما اگر نگاه را از صورت اندام

^۱ - تفسیر اثنا عشری، ج ۹، ص: ۲۲۸/به نقل از کتاب من لا یحضره الفقیه، (چ پنجم- اسلامیه) ج ۴/ ص ۹.

^۲ - همان/به نقل از غرر الحکم، (چ چهارم) ج ۲، فصل ۷۷- حرف المیم بلفظ من، ح ۳۰۴.

^۳ - همان. ص ۲۲۹/به نقل از بحار الانوار ج ۱۰۴، ص ۹۱، روایت ۲۸، چاپ جدید.

او بر گیرد و چشم خود را پائین اندازد گویی از نگاه خویش کاسته است و آن صحنه‌ای را که ممنوع است از منطقه دید خود به کلی حذف کرده.

قابل توجه اینکه قرآن نمی‌گوید از چه چیز چشمان خود را فرو گیرند (و به اصطلاح متعلق آن فعل را حذف کرده) تا دلیل بر عموم باشد، یعنی از مشاهده تمام آنچه نگاه به آنها حرام است چشم برگیرند.

اما با توجه به سیاق آیات مخصوصا آیه بعد که سخن از مساله حجاب به میان آمده به خوبی روشن می‌شود که منظور نگاه نکردن به زنان نامحرم است، شان نزولی را که در بالا آوردیم نیز این مطلب را تایید می‌کند. از آنچه گفتیم این نکته روشن می‌شود که مفهوم آیه فوق این نیست که مردان در صورت زنان خیره نشوند تا بعضی از آن چنین استفاده کنند که نگاههای غیر خیره مجاز است، بلکه منظور این است که انسان به هنگام نگاه کردن معمولا منطقه وسیعی را زیر نظر می‌گیرد، هر گاه زن نامحرمی در حوزه دید او قرار گرفت چشم را چنان فرو گیرد که آن زن از منطقه دید او خارج شود یعنی به او نگاه نکند اما راه و چاه خود را ببیند و اینکه "غض" را به معنی کاهش گفته‌اند منظور همین است در حدیثی از امام صادق ع می‌خوانیم: کل آیه فی القرآن فیها ذکر الفروج فهی من الزنا الا هذه الایة فانها من النظر: «هر آیه‌ای که در قرآن سخن از حفظ فروج می‌گوید، منظور حفظ کردن از زنا است جز این آیه منظور از آن حفظ کردن از نگاه دیگران است»^۱

و از آنجا که گاه به نظر می‌رسد که چرا اسلام از این کار که با شهوت و خواست دل بسیاری هماهنگ است نهی کرده، در پایان آیه می‌فرماید: این برای آنها بهتر و پاکیزه‌تر است (ذَٰلِكَ أَزْكَیٰ لَهُمْ). سپس به عنوان اخطار برای کسانی که نگاه هوس‌آلود و آگاهانه به زنان نامحرم می‌افکنند و گاه آن را غیر اختیاری قلمداد

^۱ -تفسیر نمونه / ج ۱۴ / ص ۴۳۸ / به نقل از اصول کافی و تفسیر علی بن ابراهیم (طبق نقل نور الثقلین جلد ۳ صفحه ۵۸۷ و ۵۸۸).

می‌کنند می‌گویند: " خداوند از آنچه انجام می‌دهید مسلماً آگاه است (إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ).

در آیه بعد به شرح وظائف زنان در این زمینه می‌پردازد، نخست به وظائفی که مشابه مردان دارند اشاره کرده می‌گوید: و به زنان با ایمان بگو چشمهای خود را فرو گیرند (و از نگاه کردن به مردان نامحرم خودداری کنند) و دامن خود را حفظ نمایند" (وَقُلْ لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ). و به این ترتیب "چشم‌چرانی" همانگونه که بر مردان حرام است بر زنان نیز حرام می‌باشد، و پوشانیدن عورت از نگاه دیگران، چه از مرد و چه از زن برای زنان نیز همانند مردان واجب است.^۱

چشم تا پوشند از نامحرمان	«ای محمد «ع» بازگو با مردمان
از زنا و از لواط از بیش و کم	فرجهای خود نگهدارند هم
حق خبیر است از هر آنچه میکنند	اینست بهتر بهر ایشان در پسند
از رجال غیر محرم در زمان	هم بگو تا چشم پوشند آن زنان
جز هر آنچه نیست ممکن استتار ^۲ »	زینت خود هم نسازند آشکار

نتیجه گیری

نگاه اگر چه به عنوان یک امر فردی است ولی آنچنان پیوند عمیقی با اجتماع دارد که مضرات آن بی حد و حصر است. همان طور که قبلاً گفته شد، یک نگاه می‌تواند فردی را از

^۱ - تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص: ۴۳۸ و ۴۳۹

^۲ - ملا محسن فیض کاشانی/ تفسیر المصطفی / ج ۳ / ص ۵۰۵

خود بیخود کند و او را بفربید و او به اعمال منافی عفت ، قتل و اعمال حیوانی دیگری دست زده و طبق آن اصلی که در روایات فوق آمده است یک نگاه مساوی با حسرتی طولانی است. در نتیجه نگاه نکردن به حرام خدا از هر حیث بهتر است از اینکه نگاه کنیم و بعد توبه بنماییم.

فهرست منابع

قرآن کریم

- ۱ +بومحمد حسن حرانی یا حلبی/تحف العقول / انتشارات جامعه مدرسین قم، ۱۴۰۴ . ه . ق .
- ۲ +بی جعفر ثقة الاسلام محمدابن یعقوب بن اسحاق کلینی رازی /فروع کافی /چاپ سوم /دارالکتب الاسلامیه - تهران
- ۳ +آمدی / غررالحکم / انتشارات دفتر تبلیغات قم ، ۱۳۶۶ . ه . ق .
- ۴ توضیح المسائل (المحشی للإمام الخميني) / ج ۲
- ۵ حجة الاسلام سيد جواد حسینی/مقالات دینی و اخلاقی ، پیامدهای نگاه به نامحرم www.erfan.iR
- ۶ حجت الاسلام سيد جواد حسینی / پیامدهای نگاه به نامحرم /مجله: پاسدار اسلام-مرداد ۱۳۸۷، شماره ۳۲۰
- ۷ حسن عمید / فرهنگ عمید /چاپ دوم /موسسه انتشاراتی امیر کبیر، تهران / ۱۳۵۹. ه . ش
- ۸ حسینی شاه عبدالعظیمی حسین بن احمد/ تفسیر اثنا عشری / انتشارات میقات/ تهران/ ۱۳۶۳ ش
- ۹ شیخ محسن سعیدیان /کتاب امان از نگاه تو /مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر
- ۱۰ - علامه محمدباقر مجلسی / بحارالانوار/وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی/ تهران ۱۳۷۸
- ۱۱ محسن سعیدیان /امان از آن نگاه تو / مرکزفرهنگی و انتشاراتی منیر، ۱۳۸۶
- ۱۲ - محسن عباس نژاد/ قرآن و طب التهاب مهبل / موسسه انتشاراتی بنیاد پژوهشهای قرآنی حوزه و دانشگاه / مشهد مقدس، ۱۳۸۵ ش
- ۱۳ - محمد فاضل لنکرانی/ تحریرالوسیله
- ۱۴ محمد محمدی ری شهری /میزان الحکمه / انتشارات دارالحديث ، ۱۳۷۷ .

۱۵ - حمدي گروه دين تبیان /مقاله انواع نگاه‌های حرام /
/www.zahedan-tebyan.ir

- ۱۶ - ملا محسن فيض كاشانی / تفسير الصافي /
انتشارات الصدر/تهران ۱۴۱۵ ق
- ۱۷ - موسسه جهانی سيطين (ع)/حجاب حريم پاکی ها / موسسه
جهانی سيطين (ع) / قم ۱۳۸۶
- ۱۸ - مهدی آقاجانیان/ نگاه حرام و اثرات مخرب آن در
زندگی فردي و اجتماعي
- ۱۹ - ناصر مکارم شیرازی/ تفسير نمونه / دار الكتب
الإسلامية / تهران، ۱۳۷۴ ش